

AMERYKA POŁUDNIOWA Meksyk – Latający Ludzie Wysoki drewniany słup, na jego szczycie na drewnianej, obracającej się wokół własnej osi platformie mężczyzna ubrany w tradycyjny strój gra na flecie i bębnie. Z obręczy umieszczonej pod platformą zwisa głowami w dół na linach czterech mężczyzn, którzy obracają się wokół słupa jak na karuzeli. Taki widok w Meksyku nie powinien dziwić, to ceremonia Valadores, która narodziła się około 500 roku jako część modlitwy o urodzaj do boga Xipe Totec.	AMERYKA POŁUDNIOWA Meksyk – Czekolada Już 1000 lat p.n.e. czekolada w formie gorącego, gorzkiego napoju znana była Aztekom i Majom. Po raz pierwszy, według legendy, przyrządził ją aztecki bóg Quetzalcóatl by wzmocnić się przed trudami stwarzania świata. Słowo „chocolatl” oznaczało w języku Azteków „gorąca ciecz”. Wielkim smakoszem napoju był aztecki władca Montezuma, który dla wzmocnienia wypijał podobno 50 czarek czekolady dziennie.	AMERYKA POŁUDNIOWA Argentyna – Dziecięce mumie Inkowie, zamieszkujący dawniej tereny obecnej Argentyny, aby przypodobać się bogom składali im ofiary z ludzi. W 1999 roku na szczycie wulkanu Llullaillaco w Andach archeolodzy odkryli pochodzące sprzed 500 lat zamrożone ciała trojga dzieci, 15 i 6 letnich dziewczynek i 7 letniego chłopca. Dzieci były żywymi ofiarami dla bogów, zaprowadzono je na szczyt wulkanu i tam zostawiono by zamrzły na śmierć. Ciało 15 latki jest chyba najlepiej zachowaną mumią na świecie, dziewczynka wygląda jakby spała.
AMERYKA PÓŁNOCNA USA – Guma do żucia W 1848 roku John Curtis wyprodukował w swoim domowym piecu pierwszą gumę do żucia przeznaczoną na sprzedaż, była to guma z soku świerkowego. W 1911 roku Thomas Adams wynalazł maszynę produkującą gumę w sposób przemysłowy. Warto też wiedzieć, że to właśnie na gumie do żucia Juicy Fruit jako pierwszym towarze pojawił się w kod paskowy, który odczytano 26 czerwca 1974 roku w supermarkecie w mieście Troy w stanie Ohio.	AMERYKA PÓŁNOCNA USA – Hawaje – Najkrótszy alfabet Alfabet hawajski posiada zaledwie 12 liter i jeden symbol – apostrof. Jest to najprawdopodobniej najkrótszy alfabet na Ziemi. Za względu na małą liczbę sylab język hawajski oparty jest na powtórzeniach. Dla przykładu, nazwa żyjącej w rafie koralowej rogatnicy w języku hawajskim brzmi <i>humuhumunukunukuapua'a</i>.	AMERYKA PÓŁNOCNA USA – Alaska – Zbędny wydatek? W 1867 roku car Imperium Rosyjskiego Aleksander II sprzedał Stanom Zjednoczonym Alaskę za 7 mln 200 tys. dolarów. Początkowo opinia publiczna była zbulwersowana, w jednej z gazet pisano "Ochoczo wydano tak dużo na skład lodu i ogród niedźwiedzi polarnych". Kiedy jednak w 1896 r. nad rzeką Klondike odkryto złoto krytyka ucichła. Alaska to 1/5 powierzchni wszystkich pozostałych stanów w USA, jej powierzchnia jest większa niż obszary Polski, Szwajcarii, Czech, Austrii, Niemiec i Francji razem wziętych.

AMERYKA PÓŁNOCNA USA – Alaska – Bardzo długi dzień Na Przylądku Barrow położonym 534 km powyżej koła podbiegunowego latem Słońce nie chowa się za horyzont. Dzień polarny trwa tam od 11 lipca do 2 czerwca, czyli 23 dni. Przylądek jest najdalej wysuniętym na północ fragmentem USA, zamieszkują go Eskimosi Inupiak.	AMERYKA PÓŁNOCNA USA – Alaska – Rekordowe tsunami i niebieskie lodowce Na Alasce można oglądać lodowce, najlepiej widać je w rejonie Zatoki Księcia Williama. Oglądany lodowiec wydaje się niebieski, ponieważ mocno skompresowany w nim lód pochłania wszystkie składowe światła z wyjątkiem pasma niebieskiego. Na Alasce występuje dużo trzęsień ziemi, 10% wszystkich na świecie. Jedno z nich w 1958 roku wywołało najwyższą dotychczas falę tsunami, jej wysokość przekroczyła 500 metrów.	AMERYKA PÓŁNOCNA USA – Pow-wow Kolorowe stroje, pióropusze, tradycyjna muzyka i tańce a wszystko w centrach dużych i mniejszych miast. Pow-wow to organizowane co roku artystyczne spotkania rdzennych mieszkańców Ameryki Pn, podczas których celebrują oni swoje zwyczaje ale też zapoznają z nimi innych. Podczas święta można nauczyć się jak wykonać pióropusz i skosztować potraw tradycyjnej indiańskiej kuchni.
AMERYKA PÓŁNOCNA USA – Mustangi W XVI wieku hiszpańscy konkwistadorzy sprowadzili do Ameryki konie. Cześć z nich z różnych powodów rozpoczęła życie na wolności na amerykańskich preriach dając początek dzikiej rasie koni. Kiedy ludzie zaczęli uprawiać prerie i wypasać na nich zwierzęta mustangi zaczęły być uważane za szkodniki i były ostro tępione, wybito ich tysiące a wiele z nich ponownie udomowiono. Obecnie na wolności żyje ich około 10 000, można spotkać je w Monument Valley w Arizonie. Słowo mustang pochodzi od hiszpańskiego <i>mesteno</i> i oznacza <i>bez właściciela</i>.	AMERYKA PÓŁNOCNA USA – Amisze Amisze to wywodzący się ze Szwajcarii odłam protestanckich mennonitów. Ich odizolowane od reszty społeczeństwa wspólnoty znajdują się w 28 stanach w USA (największe skupiska w Pensylwanii, Ohio, Iowa, Missouri). Nie uznają oni zdobyczy techniki, nie korzystają z samochodów, komputerów, telewizorów czy fotografii a najbardziej ortodoksyjne grupy nie używają w ogóle elektryczności. Ich głównym zajęciem jest uprawa ziemi. Ich życie reguluje całkowicie niepisany zbiór zasad zwany Ordnung, który nakazuje członkom grupy nawet fryzury czy krój i kolor strojów.	AMERYKA PÓŁNOCNA Kanada – Karnawał nie tylko w Rio Hucznie obchodzony karnawał kojarzy się zwykle z Rio de Janeiro i gorącą sambą, tymczasem ma on też swoje mroźne oblicze. W mieście Quebec w Kanadzie obchodzony jest bardzo hucznie typowo zimowy karnawał. Można w jego trakcie zwiedzić budowany specjalnie na tę okazję lodowy zamek, podziwiać rzeźby ze śniegu a także uczestniczyć w karnawałowej paradzie i nocnych tańcach. O odsłoniętych brzuchach i mini spódniczkach nie ma jednak mowy, temperatury podczas karnawału spadają grubo poniżej zera

AMERYKA PÓŁNOCNA Kanada – Potlacz, czyli zastaw się a postaw się W plemionach Indian zamieszkujących północno-zachodnie wybrzeże Pacyfiku występował zaskakujący rytuał zwany potlaczem. Polegał on na wymianie darów pomiędzy rodzinami czy plemionami. Celem takiej wymiany było podniesienie w oczach innych swojego statusu społecznego. Obdarowany, który otrzymał cenniejszy dar niż ten który sam złożył czuł się poniżony, co powodowało w nim chęć obronienia się poprzez złożenie jeszcze cenniejszego kontr-daru lub zniszczenie daru na oczach obdarowujących. W skrajnych sytuacjach potlacz kończył się spalaniem chaty gospodarza. Rytuał ten spełniał jednak ważną funkcję w rozwoju gospodarki wiosek, wzmacniał też więzi społeczne.	AMERYKA PÓŁNOCNA Kanada – Meksyk – podróż kilku pokoleń Te dwa kraje dzieli ponad 4 tysiące kilometrów. Co roku we wrześniu w taką trasę wyruszają miliony motyli nazywanych monarchami. Lecą one z Kanady aby spędzić zimę w ciepłym Meksyku. Żaden z wyruszających w podróż osobników nie dotrze jednak do celu. Motyle te żyją około 3-4 tygodni, nie mają więc szans w tak krótkim czasie pokonać tak ogromnej odległości. Jednak w trakcie przelotu pojawia się od 4 do 5 nowych pokoleń, które dzięki pamięci gatunkowej kontynuują podróż w ciepłe kraje rozpoczętą przez przodków.	AUSTRALIA I OCEANIA Australia – najstarszy flet świata Rdzenni mieszkańcy Australii Aborygeni stworzyli uznawany za jeden z najstarszych instrumentów na świecie. Instrument przypomina gigantyczny flet i nazywa się didgeridoo. W jego wykonywaniu pomaga ludziom natura – powstaje on z wydrążonej przez termity gałęzi, w której wycina się odpowiedni otwór.
AUSTRALIA I OCEANIA Australia – Dziobak Jest to chyba najbardziej zaskakujące zwierze na świecie. Dziobak jest ssakiem ale wykluwa się z jaja, które samica wysiaduje tak jak u ptaków. Prowadzi wodno-lądowy tryb życia, swoje ofiary wyszukuje za pomocą receptorów elektrycznych umieszczonych na szerokim dziobie. Jest to jedyny jadowity ssak na świecie, samce tego gatunku posiadają na tylnych kończynach ostrogi jadowe. Ukłucie dziobaka jest bardzo bolesne, ale dla człowieka raczej nie bywa śmiertelne. Gdy europejscy przyrodnicy po raz pierwszy zobaczyli wypchanego dziobaka byli pewni że jest to oszustwo a zwierzę jest pozszywane z fragmentów ciał innych gatunków. Obecnie dziobaki są pod ścisłą ochroną.	AUSTRALIA I OCEANIA Australia – Nowa Zelandia – Owcza wyspa W Nowej Zelandii głównym zajęciem rolników jest hodowla owiec. Tych zwierząt jest tam tak dużo, że przewyższają swoją liczebnością liczbę ludzi tam mieszkających. Na jednego Nowozelandczyka przypada aż 17 owiec.	AUSTRALIA I OCEANIA Australia – Samoa – 31:0 Mecz piłki nożnej pomiędzy reprezentacjami narodowymi wygrany największą różnicą bramek rozegrany został 11 kwietnia 2001 roku pomiędzy Australią a Samoa Amerykańskim. Gospodarze wygrali 31:0. Wynik ten wpisany został do Księgi Rekordów Guinnessa. Talentem strzeleckim popisał się wówczas Archie Thompson, który zdobył w meczu 13 goli.

AUSTRALIA I OCEANIA Nowa Zelandia – Kakapo Kakapo to bardzo specyficzna papuga, która zamieszkuje tylko Nową Zelandię. Jest to jedyna papuga, która nie potrafi latać. Jest podobna do sowy i tak jak sowa prowadzi nocny tryb życia. Jest bardzo wytrzymała, potrafi przemaszerować kilka kilometrów, doskonale się wspina zarówno na drzewa jak i skały. Szybko biega, ale tylko na krótkie dystanse. W tej chwili jest gatunkiem zagrożonym wyginięciem, do czego przyczyniły się ssaki drapieżne (psy, koty) sprowadzone na wyspę przez osadników.	AUSTRALIA I OCEANIA Nowa Zelandia – Moko Moko to tradycyjny, rytualny tatuaż wykonywany przez rdzenną ludność Nowej Zelandii, Maorysów. Tworzony był zwykle na twarzy, dominowały w nim wzory roślinne. Tatuaż ten opowiadał historię życia noszącego go człowieka, był jego wizytówką, mówił o jego pochodzeniu, statusie, rodzinie. Dziś nadal jest wykonywany ale częściej w postaci malowanej nie tatuowanej. Jest inspiracją dla tatuażystów na całym świecie.	AUSTRALIA I OCEANIA Australia – Morska Osa Jednym z najniebezpieczniejszych zwierząt w Australii jest kostkomeduza śmiertelna zwana osą morską. Jej ciało ma wielkość piłki do koszykówki, jest przezroczyste, wyrasta z niego około 60 czułek długości nawet do 5 metrów. Ukłucie tej meduzy jest bardzo bolesne i niebezpieczne, jad atakuje układ nerwowy, skórę i serce i może zabić po kilku minutach. Jedna meduza zawiera w swoich czułkach truciznę mogącą zabić 60 dorosłych osób.
AUSTRALIA I OCEANIA Australia – Coober Pedy Coober Pedy to małe miasto nazywane „opalową stolicą świata”, ponieważ znajduje się tutaj kilka czynnych nadal kopalni tych typowych dla Australii kamieni. Ponieważ miasteczko położone jest na pustyni i temperatury w dzień dochodzą tu do 45 stopni Celsjusza ludzie budują podziemne domy, w których łatwiej o odrobinę chłodu. Znajdują się tu też podziemne kościoły i hotele. Ze względu na brak roślinności pejzaż jest dość monotony a do niedawna jedyne drzewo które znajdowało się w mieście było zrobione z kawałków złomu. Nazwa Coober Pedy w języku Aborygenów oznacza „dołki białych ludzi”.	AZJA Bhutan – Kręta droga Aby przejechać przez Bhutan trzeba mieć naprawdę mocne nerwy i dobre opony. Przez kraj prowadzi „Niebiański Trakt Stulecia Zakrętów” czyli 600 km nieustannych ostrych zakrętów, nawrotów a to wszystko ma krawężniki głębokich przepaści. Pokonanie tej trasy zajmuje 3 dni. Przy budowie tej szosy pracowały tysiące robotników hinduskich i nepalskich, czasem z całymi rodzinami.	AZJA Birma – Dziwny tydzień Zgodnie z tradycyjną astronomią na Birmie tydzień trwa 8 dni. Ósmy dzień tygodnia to jednak nie dodatkowa cała doba lecz, środa wieczór zwana Yahru. Taki podział tygodnia wynika z kształtu buddyjskich świątyń zwanych pagodami, które mają osiem stron, a każda z nich odpowiada jednemu z dni tygodnia. Dwie ze stron przypadają na środę. Jedna na poranek i popołudnie, a druga, na wieczór czyli Yahr.

AZJA Indonezja – Bali – Święto ciszy Na indonezyjskiej wyspie Bali w czasie trwania Hinduskiego Nowego Roku obchodzi się Święto Ciszy. W czasie jego trwania dominuje medytacja i spokój. Nie można zapalać ognia, pracować, oddawać się rozrywkom, podróżować (niektórzy nawet nie jedzą i nie rozmawiają). Nawet turyści muszą pozostać wtedy w swoich hotelach. Na ulicach przebywają jedynie patroli, które pilnują, by nikt nie zakłócał przebiegu święta.	AZJA Indonezja – Jawa – Teatr cieni Teatry cieni mają w Indonezji bardzo długą tradycję. Jedną z jego odmian jest wayang kulit, w którym wykorzystywane są lalki płaskie, sylwetowe, wykonane ze specjalnie wyprawianej i malowanej bawolej skóry. Lalki w trakcie przedstawienia ustami prowadzącego je dalanga wypowiadają głębokie refleksje o charakterze moralnym, dlatego też teatr cieni nie jest tylko rozrywką lecz ma też swój walor edukacyjny. Dawniej kobiety i dzieci mogły oglądać jedynie cienie poruszających się za płóciennym ekranem lalek, mężczyznom można było obserwować lalki i poruszającego nimi dalanga.	AZJA Kambodża – Dwa kalendarze <i>W Kambodży są w równoległym użyciu dwa kalendarze: międzynarodowy kalendarz gregoriański – mający zastosowanie państwowe, oficjalne i urzędowe (święta państwowe są określane według tego kalendarza) i tradycyjny kalendarz khmerski zwany Chhankitek – służący głównie do celów religijnych.</i> Chociaż samo słowo Chhankitek oznacza kalendarz księżycowy, to w rzeczywistości jest to kalendarz księżycowo - słoneczny. Miesiące (Chhanda Gati) zależą od biegu księżyca, ale lata następują zgodnie z porami roku.
AZJA Kambodża – Ogromna bioróżnorodność W dolinie rzeki Mekong występuje ogromna różnorodność flory i fauny a naukowcy ciągle odkrywają nowe, nieznane wcześniej gatunki. Do ich ostatnich odkryć należy ryba posiadająca zgrzy jak wampir, żaba, która wydaje dźwięk podobny do odgłosów świerszcza czy.. siedmiometrowa mięsożerna roślina.	AZJA Tajlandia – Festiwal Phi Ta Khon W połowie czerwca w Tajlandii odbywa się niezwykła, kolorowa procesja duchów i postaci zza światów. Phi Ta Khon sięga swymi korzeniami pewnej dawnej, buddyjskiej opowieści. Głosiła ona, iż: "kiedy to król Vessandorn (przedostatnie wcielenie Buddy) powrócił do swego miasta, witająca go procesja była tak zachwycająca, że nawet duchy z zaświatów przybyły na ziemię, aby w niej uczestniczyć". W powtarzanej rok rocznie procesji biorą udział młodzi mężczyźni przebrani za świętujące duchy.	AZJA Katar – Bogacz i truciciel Katar to jedno z najszybciej rozwijających się państw na świecie, również jedno z najbogatszych. Niestety, mieszkańcy Kataru emitują też do atmosfery najwięcej dwutlenku węgla w przeliczeniu na osobę. Spowodowane jest to przede wszystkim ogromnym zużyciem energii (klimatyzacja, odsalanie wody, wydobycie gazy ziemnego). Statystyczny mieszkaniec Kataru emituje do atmosfery trzy razy więcej dwutlenku węgla niż mieszkaniec Stanów Zjednoczonych.

AZJA Jordania – Petra Na terenie Jordanii znajdują się ruiny założonego przed naszą erą miasta Petra. Petra Położona jest w skalnej dolinie, do której prowadzi jedna wąska droga wśród skał – wąwóz As-Sik.. Petra słynie z licznych budowli wykutych w skałach. Jedną z najpiękniejszych jest piętrowa budowla Khazneh, zwana Skarbem faraona, która miłośnikom kina znana może być z filmu Indiana Jones i Ostatnia Krucjata, gdzie zagrała świątynię skrywającą Świętego Grala.	AZJA Japonia – Wiśnie tylko kwitnące O Japonii mówimy często kraj kwitnącej wiśni i rzeczywiście, wczesną wiosną przepiękne białe, biało-różowe, aż do różowych kwiatów wiśni (sakura) zdobią pobocza dróg, ścieżek, ogrodów i parków. Gdyby ktoś jednak latem szukał na tych drzewkach owoców, srogo się zawiedzie. Drzewka wiśniowe w Japonii są roślinami ozdobnymi i nie dają jadalnych owoców. Jeśli chce się poczuć latem cierpki smak tych wiśni, trzeba też za nie z cierpka minąć słono zapłacić, są importowane, a więc bardzo drogie.	AZJA Japonia – Pociągi jak w zegarku Japońskie pociągi są niespotykanie wręcz punktualne, spóźnienie rzędu jednej minuty jest czymś wręcz niewyobrażalnym. Polskich pasażerów zdziwić może nie tylko ta punktualność, ale też sposób wsiadania do pociągu. Otóż pociąg zatrzymując się na peronie, staje w dokładnie określonym miejscu, natomiast zanim pociąg wjedzie na peron, pasażerowie ustawiają się grzecznie w kolejce w miejscach, które są oznaczone przez namalowane na podłodze opisy.
AZJA Borneo - Nosacze Na Borneo w Malezji żyją nosacze. Małpy te wyróżniają się długim rozszerzonym na końcu nosem w kształcie ogórka (u starych samców nos wydłuża się do 10 cm i zwisa, nos samicy jest mniejszy i zadarty ku górze) i okazałym brzuchem, którego to mógłby im z pewnością pozazdrościć niejeden szanujący się piwosz. Miejscowi nazywają je Holendrami, bo ich nos i wydatne brzuchy przypominają im dawnych kolonizatorów.	AUSTRALIA Owce W Australii żyje 6-krotnie więcej owiec niż ludzi. Australia to światowy potentat w produkcji wełny. W kraju hodowanych jest ok. 120 mln owiec, kraj ten zamieszkuje natomiast 21 mln osób. W 1970 roku w Australii żyło 180 mln owiec, dzięki którym kraj produkował 890 000 ton wełny. Przychody ze sprzedaży wełny stanowiły wtedy 15% przychodów z rolnictwa. W 1970 roku ceny wełny osiągnęła rekordowo wysoki poziom, a rząd zdecydował się na zbieranie zapasów wełny i stabilizację cen. W 1991 roku zapasy tego towaru były już jednak tak duże, że projekt zaniechano.	AZJA Korea - zwyczaje Koreańczycy nie gwiżdżą. Jest to zakazane a kiedyś było przedmiotem dużego tabu. Nauczyciele nie mogą poprawiać prac czerwonym kolorem pióra. Jeśli zakreślimy kogoś czerwonym kolorem, oznacza to – że ta osoba nie żyje. Koreańczycy nie używają noży. Używają za to nożyczek – i to do wszystkiego. Prosząc o pomoc w restauracji, kelnerka podejdzie z nożyczkami i w mgnieniu oka upora się z problemem.

AZJA Sri Lanka - rybacy na tyczkach Cale wybrzeże rybackiej wioski Hikkaduwie najeżone jest tyczkami wbitymi w wodę. Na nich umocowano specjalne siedziska. Na tyczkach umocowane są specjalne siedziska, na których – w trakcie przypływu – zasiadają rybacy z długimi wędziskami bądź podbierakami. Skąd się wziął taki sposób łowienia? W tym miejscu wybrzeża występują rafy koralowe powodujące powstawanie dużych fal, które utrudniają żeglugę. Połów z tyczki jest więc jedynym bezpiecznym sposobem, który mogą tutaj stosować rybacy.	AZJA Indonezja, Malezja, Borneo - Długie domy U Dajaków, grupy etnicznej zamieszkującej Borneo żywa jest tradycja „długich domów”. Domy zbudowane są na palach, co jest ważne w terenach powodziowych, domy są chłodzone od spodu, pod podłogą swoje miejsce mają zwierzęta gospodarskie, tam też wykonywane są prace gospodarskie, domy mają kilkadziesiąt metrów długości. Cała wioska żyje w takim domu pod jednym dachem, wewnątrz domów podzielone jest na część wspólną i pomieszczenia mieszkalne.	AMERYKA POŁUDNIOWA Ekwador – poczta w beczce Usługi pocztowe na wyspie Floreana na Oceanie Spokojnym nie zmieniły się od stuleci. System zapoczątkowany przez angielskich wielorybników kontynuują podróżnicy - zostawiając i wybierając przesyłki z drewnianej beczki na plaży. Dwa razy dziennie, również w niedzielę, do zatoki przybijają łodzie pełne nieformalnych listonoszy. Goście, głównie turyści podróżujący po wyspach Galapagos, sortują pocztę, wybierając przesyłki adresowane do miejsc niedaleko ich rodzinnych stron. Zostawiają też swoje własne wiadomości, dodając tym samym kolejne ogniwa do tego niezwykłego łańcuszka.
AUSTRALIA Współcześni jaskiniowcy W australijskim mieście Coober Pedy połowa mieszkańców mieszka jak Flinstonowie tylko, że pod ziemią! Miasto to położone jest w południowej części Australii i słynie z wydobywania opalu. 95% światowej dostawy tego kamienia pochodzi właśnie z Coober Pedy. Miasto to zamieszkuje 3 500 osób, z czego połowa żyje pod ziemią i to dosłownie. Domy są bowiem wydrążonymi jaskiniami, w których poustawiano łóżka, sprzęt AGD i normalne meble. Takie mieszkania pozwalają żyć komfortowo, gdy na powierzchni temperatura powietrza przekracza 40 stopni Celsjusza. Pewnym problemem są tylko nierówne ściany.	AZJA Filipiny, Czekoladowe wzgórza Legendę opowiadana przez mieszkańców wyspy Bohol na Filipinach mówi, że prawie 1300 okrągłych wzgórz to łzy olbrzyma Arogo, który wylał je, kiedy jego ukochana o imieniu Aloya, nie odwzajemniwszy jego uczucia, zachorowała i umarła. Ciasno ułożone wzgórza porośnięte są trawą, która w porze deszczowej jest jasnozielona a w porze suchej (od lutego do marca) słońce wysusza ją i wtedy przybiera barwę czekoladowobrązową.	AZJA Indie, Sri Lanka, Tamilowie Tamilowie – 74 milionowy naród posługujący się językiem tamilskim, zamieszkuje indyjski stan Tamil Nadu i północno-wschodnią część Sri Lanki. Tamilowie używają własnego pisma (pisma tamilskiego), posiadają bogatą literaturę, zarówno świecką jak i religijną, poczynając od I w. p.n.e. Tamilowie są silnie związani z językiem tamilskim, który jest głównym elementem tożsamości narodowej Tamilów, i który często jest czczony w literaturze jako "Tamilannai", "matka Tamil". Literatura tamilska jest niezwykle różnorodna, poczynając od poezji poprzez prozę i prace filozoficzne i jej dzieła są najstarszymi elementami literatury świeckiej w Azji Południowej. Ważniejsze prace w klasycznym Tamil literaturze obejmuje Tirukkural przez Tiruvalluvar, pięć wielkich eposów Tamil, a prace Auvaiyar.

AZJA Sri Lanka, Batik Sposób barwienia i dekorowania tkanin metodą pokrywania ich fragmentów płynnym woskiem oraz farbowania kolejno różnymi barwami zwany batikiem, wymyślono przed wiekami na indonezyjskiej wyspie Jawa. Z niej rozprzestrzenił się on do krajów sąsiednich, w XIX wieku dotarł nawet do Europy. Na Ceylonie batik ma bardzo stare i nadal żywe tradycje. Można nie tylko kupić bajecznie kolorowe makatki, narzuty, obrusy czy kolorową odzież z tego rodzaju tkanin: sari, koszule, bluzki itp., ale także zapoznać się z procesem produkcyjnym. Oczywiście ręcznym, prymitywnym jak przed wiekami, a więc i pracochłonnym. Ale efekty tej pracy godne są uwagi oraz zapłaty.	AZJA Nepal, Szerpowie Słynny naród Szerpów (od którego popularnie przyjęło się wszystkich pomocników czy tragarzy nazywać) zamieszkuje wysoko położone regiony Himalajów, wioski Szerpów znajdują się nawet na wysokości powyżej 4000 metrów. Od lat 20 XX w. Szerpowie zostali odkryci przez świat jako „ludzie gór”. Wiązało się to z ich udziałem w zdobywaniu Himalajów przez Europejczyków. Stało się to za sprawą Szerpy Tenzinga Norgaja, który to wraz z Hillarym wszedł jako pierwszy na szczyt Mt. Everest. Na początku byli tylko tragarzami i kucharzami, teraz wielu Szerpów jest wykwalifikowanymi przewodnikami, zdobywcami, organizatorami wypraw, właścicielami hoteli, firm transportowych, przedsiębiorcami działającymi w branży turystycznej.	AZJA Nepal, Gurungowie Grupa etniczna zamieszkująca południowe zbocza Masywu Annapurny. Gurungowie stanowią znaczącą część regimentów Gurkhów w armiach brytyjskiej i indyjskiej, służą w królewskiej armii Nepalu i policji. Ze względu na ścisłe zasady zawierania przez Gurungów małżeństw stanowią grupę o ustalonej i prawie niezmiennej kulturze i zwyczajach. Popularne u Gurungów są rodi - kluby dla chłopców lub dziewcząt pomiędzy dziesiątym a osiemnastym rokiem życia prowadzonych przez dorosłych obdarzonych zaufaniem mieszkańców wioski. Młodzież wspólnie pracuje, bawi się, trzeba przyznać mając przy tym sposobność do świadomego wyboru przyszłego towarzysza życia.
AZJA Birma – kalendarz Zgodnie z tradycyjną astronomią, w Birmie tydzień ma 8 dni. Nie ma to jednak wpływu na kalendarz, gdyż ósmy dzień to środa wieczór zwany Yarhu. Jednak Yarhu nie jest uważany za istotny dzień w tygodniu i nie jest oznaczany w kalendarzu. Podział ten wynika ze względu na kształt buddyjskich pagod, które mają osiem stron a każda z nich odpowiada jednemu dniu ośmiodniowego tygodnia. Dwie ze stron przypadają na środę. Jedna na poranek i popołudnie, a druga, właśnie Yarhu, na wieczór. Niedziela jest uznawana za pierwszy dzień tygodnia. Yarhu to piąty dzień.	AZJA Birma, narkotyki Birma jest rządzona przez juntę wojskową. Opozycja jest tłamszona, a jej liderzy są albo zabijani, albo aresztowani (Jak laureatka pokojowej nagrody Nobla, pani Aung San Suu Kyi). Na terenie Birmy znajduje się wiele obozów przymusowej pracy. Za zgodą rządu znajdują się tam również wielkie plantacje narkotyków, których sprzedaż jest głównym środkiem dewiz kraju. Niektóre rejony Birmy kontrolowane są przez bossów narkotykowych lub rebeliantów z licznych plemion żyjących w Birmie. Dla turystów dostępna jest około 1 terytorium kraju . Południe i północno wschodnie tereny są całkowicie zamknięte ze względu na uprawę narkotyków i liczne obozy pracy.	AZJA Birma – ubiór Cechą charakterystyczną ubioru mężczyzn w Birmie jest lungi (czyt. lądzi) czyli spódniczki tj zszyty kawałek materiału odpowiednio zamołany na brzuchu. Spotykaliśmy pracowników banku ubranych w tradycyjną lungi a do tego koszule z krawatem. Kupiliśmy sobie lungi za ok 1,5 \$. Oczywiście są też droższe w zależności od jakości materiału. Natomiast kobiety stosują bardzo ciekawy makijaż, malując sobie policzki i czoła na żółto startą na proszek korą drzewa thanaka. Makijaż ten nie tylko, zdaniem Birmańczyków, dodaje kobietom uroku, ale i chroni je przed palącymi promieniami słońca.

AZJA Birma, rybacy wiosłujący nogą Jednak najciekawsze jest obserwowanie wiosłujących nogą rybaków. Można obserwować rybaków przy połowie, kobiety płynące na targ czy nawet dzieci popisujące się przed turystami wiosłując nogą. Stoją oni na końcu łodzi w ręce trzymają wiosło a stopą opłatają jego koniec. Poruszając nogą w tył i przód powodują, że łódź płynie i to dosyć szybko. Dla nich taki sposób wiosłowania jest naturalny i naprawdę im to wychodzi gładko.	AZJA Japonia - Opuszczone miasto Wyspa Gunkanjima zwana również jako „Wyspa Hashima” jest jedną z aż 505 niezamieszkałych wysp na świecie. Zlokalizowana jest u wybrzeża Japonii. Kiedyś wyspa przypominała niewielką rafę koralową, dziś jest betonowym, opuszczonym labiryntem... Gdy w 1810 roku odkryto na tej wyspie węgiel zaczęła się jej historia... Firma Mitsubishi zasiedliła wyspę emigrantami z różnych państw (wybudowano duże betonowe osiedla) i rozpoczęła wydobywania węgla. Od 1959 roku na jeden hektar ziemi przypadało aż 835 mieszkańców. W 1974 roku Firma Mitsubishi oficjalnie ogłosiła zamknięcie kopalni ponieważ z biegiem techniki węgiel został zastąpiony przez ropę naftową.	AZJA Bangladesz - najgęściej zaludniony kraj świata Jedno z najuboższych państw na świecie. Jest pierwszy na liście krajów o powierzchni powyżej 5 tys. km. kwadratowych pod względem gęstości zaludnienia. Na kilometr kwadratowy przypada tam ok. ... 1000 osób. Innym ciekawym faktem jest, że ok. 60% (jeden z najwyższych odsetków na świecie) powierzchni kraju zajmują tereny rolnicze. Wielkim problemem Bangladeszu są powodzie i tajfuny - ofiary jednego z nich, w 1970 r. liczono w setkach tysięcy ludzi. Bangladesz jest jednym z niewielu państw świata w którym kobiety mają zagwarantowane miejsca w parlamencie - jest to 30 miejsc w 330 osobowym Zgromadzeniu Narodowym.
AMERYKA POŁUDNIOWA Surinam – wieża Babel W Surinamie używa się aż 17 różnych języków. Głównym z nich jest holenderski. Ale oprócz niego są jeszcze regionalne. Surinam jest jednym z najbardziej wielojęzycznych krajów na świecie. Oficjalnym językiem jest holenderski, poza tym regionalnie używa się: sranan tongo, hindi, angielski, sarnami, jawajski, indonezyjski, bhojpuri, hakka, kantoński, saramaccan, paramaccan, ndyuka, kwinti, matawai, karaibski, arawakan kalina. Część to języki dawnych kolonizatorów, pierwszych rdzennych tubylców i kreolskie.	AZJA Chiny – podarunki dla kobiet w ciąży W Chinach kobiecie w ciąży daje się owoce longan (tu: guiyuan) oraz nasiona lotosu (lianzi). Krzyżówka ich nazw brzmi zupełnie jak "wspaniały i drogocenny syn". Wręczenie tego typu prezentu oznacza, że życzymy komuś, aby nowo narodzone dziecko było płci męskiej. Ten zwyczaj jest istotny w kraju w którym panuje zasada jednego dziecka.	AZJA Sumatra - najdroższa kawa na świecie Najdroższa kawa na świecie - Kopi Luwak - pochodzi z odchodów małego ssaka o nazwie Cyweta. Ssak ten to istna maszyna do produkcji kawy - wybiera najlepsze ziarna z krzaków, trawi je i wydalą w smaczniejszej postaci. O ile miąższ zostaje strawiony, to ziarna wydalane są w postaci tylko nadtrawionej i lekko sfermentowanej przez bakterie produkujące kwas mlekowy. Ziarna kawy tracą gorzki smak i stają się bardziej aromatyczne przy mieleniu. Kawa Kopi Luwak, jest najdroższą na świecie. Kilogram kosztuje ok. 1200 dolarów, a rocznie do sprzedaży trafia jedynie 400 kg.

AZJA Kirgizja Mówi się, że Kirgiz rodzi się na koniu i jest w tym stwierdzeniu sporo prawdy. Od wieków koń był nieodłącznym towarzyszem ludzi żyjących w tej surowej krainie. 250 kilometrów od stolicy kraju Biszkeku, w miejscowości Боконбаево (Bokonbajewo), organizowany jest festiwal popularyzujący kirgiskie tradycje łowieckie. Goście mogą tam podziwiać brawurowe popisy jeździeckie, łucznicze i sokolnicze. Co ciekawe w konnych wyścigach biorą udział nawet kilkuletnie dzieci.	AZJA Pakistan – hodowcy gołębi Szacuje się, że spośród 10 milionów mieszkańców pakistańskiego Lahore, aż 300 tysięcy para się hodowlą gołębi! Korzenie tej pasji sięgają początków cesarstwa Wielkich Mogołów w Azji. Wówczas gołębi używano jako "wojskowych środków łączności" podczas wojen. Zdarzało się też często, że przenosiły one listy miłosne do ściśle strzeżonych haremów...	AMERYKA POŁUDNIOWA Boliwia – Salar de Uyuni Ta największa na świecie słona równina ma powierzchnię ponad 10 tysięcy kilometrów kwadratowych i powstała w wyniku wyschnięcia słonych jezior. Okoliczni mieszkańcy żyją zarówno z turystyki jak i pozyskują na miejscu sól i lit, minerał wykorzystywany do produkcji leków i baterii. Powstały tu także solne hotele. Krzesła, stoły, a nawet łóżka wykute są w nich z bloków soli.
AFRYKA Etiopia - Haile Gebrselassie (ur. 1973) Etiopski lekkoatleta, specjalizujący się w biegach na długich dystansach to pierwszy człowiek, któremu udało się pokonać dwie bariery, 13 minut na 5000 m oraz 27 minut na 10000 m. Do roku 2004 posiadał dwa rekordy świata na tych dystansach, które jednak odebrał mu jego rodak Kenenisa Bekele. W trwającej wciąż karierze zdobył dwa złote medale olimpijskie oraz osiem z Mistrzostw Świata. Obecnie z powodzeniem startuje na dłuższych dystansach – półmaratonach i maratonach. W roku 2006 ustanowił rekord świata w półmaratonie uzyskując wynik 58:55, jako pierwszy człowiek, który pokonał ten dystans w czasie krótszym niż 59 minut. 28 września 2008 w berlińskim maratonie ustanowił rekord świata na tym dystansie z czasem 2:03:59.	AFRYKA Czad – jezioro Czad Jezioro Czad, które kiedyś służyło astronautom okrążającym Ziemię za punkt orientacyjny, dziś jest trudne do zlokalizowania. Położone na pograniczu Kamerunu, Czadu, Nigru i Nigerii, od lat sześćdziesiątych ubiegłego stulecia skurczyło się o 95 procent. Wskutek rosnącego w tym regionie zapotrzebowania na wodę do irygacji wysychają rzeki i strumienie, od których zależy istnienie jeziora. W rezultacie może ono niebawem zupełnie zniknąć, a przyszłe pokolenia nawet nie będą wiedziały, gdzie leżało.	AFRYKA Gabon Gabon leży na morzu ropy naftowej (ale ponad 70% swojego zapotrzebowania na energię czerpie z ekologicznej siły rzek), ponadto posiada największe na świecie pokłady manganu, mnóstwo uranu, złoto, by nie wspomnieć już o żelazie, diamentach, niobie, ołowiu i cynku... Gaboński marmur należy do najpiękniejszych na świecie. Stocznie produkują statki, cenione na całym wschodnim wybrzeżu Afryki. Opieka społeczna należy do najbardziej rozwiniętych w Afryce, podobnie jak szpitalnictwo. Siły zbrojne liczą 5000 żołnierzy, ale kroniki nie odnotowują jakichś większych afer korupcyjnych, związanych z zakupem broni, jak to ma miejsce w bliżej położonych mocarstwach. No i nazwa: Portugalczycy nazwali ten kraj „Gaboá” – „Schronienie”.

AFRYKA Gabon – parki narodowe Wyobraźmy sobie malowniczą scenę w tropikach: słonie szukają pożywienia na plaży, a nieopodal hipopotamy, wieloryby i delfiny zażywają kąpeli. Na pewnym stukilometrowym odcinku afrykańskiego wybrzeża takie widoki są jeszcze dość częste. Wyjątkowe piękno tych terenów zasługuje na to, by zachować je dla przyszłych pokoleń. Jak to dobrze, że już zapadły odpowiednie decyzje i we wrześniu 2002 roku prezydent Gabonu ogłosił, że na obszarze stanowiącym około 10 procent terytorium kraju — w tym na części dziewiczego wybrzeża — powstaną parki narodowe. Niemal z dnia na dzień powstał optymalny system parków narodowych, mieszczący w sobie całą różnorodność biologiczną Gabonu. Parki łącznie mają powierzchni prawie 30 000 km² (obszar w przybliżeniu równy Belgii).	AFRYKA Gambia Gambia od północy, południa i wschodu graniczy z Senegalem. Od zachodu posiada dostęp do Oceanu Atlantyckiego, przy ujściu rzeki Gambii. Gambia to najmniejsze pod względem powierzchni państwo kontynentalnej Afryki, zajmujące wąski, 50-kilometrowej szerokości skrawek lądu wzdłuż dolnego biegu rzeki Gambii. Rzeka ta stanowi główny element krajobrazu Gambii. Płyne w rozległej dolinie, którą otaczają niewysokie wzgórza i piaszczysty płaskowyż. Kraj przypomina wstęgę wciętą w głąb Senegalu do 330 km od wybrzeża. Przeciętna szerokość kraju wynosi 40 km.	AFRYKA Ghana – jezioro Wolta Wolta jest największym sztucznym zbiornikiem na świecie o powierzchni prawie 8502 km². Najbardziej wysunięty na północ punkt leży w okolicach miasta Yapei, najbardziej na południe koło zapory Akosombo, 520 km w dół rzeki. Zapora spiętrza wody rzek Białej Wolty i Czarnej Wolty, które dawniej zbiegały się, tworząc rzekę Wolta, obecnie mierzoną od zapory do Oceanu Atlantyckiego. Zbiornik Wolta został utworzony w roku 1965 po zbudowaniu zapory Akosombo. Z powodu ukształtowania zbiornika, 78.000 ludzi zostało przesiedlonych do nowych okręgów, wraz z 200 tysiącami zwierząt domowych; zniszczonych zostało 120 domów.
AFRYKA Nigeria Nigeria jest najbardziej zaludnionym krajem Afryki i 8 najludniejszym krajem świata. Około jedna piąta mieszkańców Czarnego Lądu to obywatele nigeryjscy i jest ich ponad 154 mln. Nigeria jest trzecim największym producentem filmów fabularnych na świecie zaraz po Indiach i USA. W wytwórniach filmowych w Lagos zwanych Nollywoodem, powstaje do 500 filmów rocznie.	AFRYKA Wybrzeże Kości Słoniowej – kakao Większość mieszkańców Wybrzeża Kości Słoniowej uprawia ziemię, kraj ten jest największym producentem kakao na świecie. Rocznie powstaje tu 1,34 mln ton kakao, co stanowi ok. 40% światowej produkcji. Kakao jest filarem tutejszej gospodarki: dostarcza środków do życia dla 6 milionów ludzi – prawie ¼ całej populacji kraju. Niestety przy pracy na plantacjach kakao wykorzystywana jest niewolnicza praca dzieci (co nagłośniło UNESCO w raporcie z 1998 r.).	AFRYKA Kenia - Wangari Muta Maathai Wangari Muta Maathai (ur. 1940) – działaczka ekologiczna i laureatka Pokojowej Nagrody Nobla w 2004 roku. Pochodzi z plemienia Kikaju. Studiowała biologię i weterynarię, została pierwszą w Afryce Wschodniej kobietą-profesorem. W 1977 założyła w Kenii kobiecy Ruch Zielonego Pasa (Green Belt Movement), który z czasem rozprzestrzenił się na sąsiednie kraje Afryki. W „Zielonym Pasie” zasadzono ponad 30 milionów drzew. Przyczyniła się także do stworzenia wielu nowych miejsc pracy (w szkołkach leśnych zatrudnienie znalazło kilkadziesiąt tysięcy Kenijek). Jednocześnie „Zielony Pas” stanowił próbę przeciwdziałania postępującemu pustoszczeniu kontynentu i związanych z nim biedy i głodu. W 2003 roku założyła Partię Zielonych Kenii. Aktualnie angażuje się w działania na rzecz praw człowieka w Kenii.

AZJA Bangladesz Muhammad Yunus (মুহাম্মদ ইউনুস) (ur. 1940) bangladeski wykładowca ekonomii na uniwersytecie w Czittagong, laureat Pokojowej Nagrody Nobla w 2006. W 1976 roku w ramach projektu badawczego trafił wraz z trójką swoich studentów do wsi Džobra, w której kobiety wytwarzały bambusowe stołki. Zarabiały po 2 centy dziennie. Nie stać ich było na zakup materiału za 20 centów, musiały więc pobierać materiał od przyszłego nabywcy. Yunus postanowił udzielić im pożyczki. Eksperyment okazał się udany i po pomyślnym powtórzeniu go w innych miejscowościach, Yunus założył Grameen Bank, udzielający mieszkańcom Bangladeszu niewielkich pożyczek na rozkręcenie drobnej przedsiębiorczości, zakup potrzebnych materiałów, itp. Klientami Grameen Banku, który nie wymaga zastawów, są najczęściej kobiety (96%), pożyczające 12-15 dolarów. Spłacalność wynosi 98%	AFRYKA Etiopia - Abebe Bikila (ur. 1932) Postacią kultową wśród sportowców kontynentu afrykańskiego i nie tylko jest Abebe Bikila – maratończyk z Etiopii, który dwukrotnie zdobył złoty medal w tej konkurencji: Olimpiada w Rzymie w 1960 r. (Roku Afryki) i Olimpiada w Tokio w 1964 r., za każdym razem ustanawiając rekord olimpijski. Po pierwszy złoty medal biegł na bosaka. Od Igrzysk Olimpijskich w Rzymie do olimpiady w Pekinie Etiopia zdobyła łącznie 38 medali (w tym 19 złotych) i wszystkie w biegach na różnych dystansach (najkrótszy z nich to 3000 m z przeszkodami). W 1969 r. w wypadku samochodowym doznał ciężkich obrażeń i do końca życia został przykuty do wózka inwalidzkiego. Mimo tego nie zerwał całkowicie ze sportem. Startował w zawodach niepełnosprawnych łuczników.	AFRYKA Mali - Timbuktu Miasto założone prawdopodobnie na przełomie XI i XII wieku. Dzięki korzystnemu położeniu osada szybko się wzbogaciła. Przez wieki stanowiła centrum wymiany handlowej między Czarną Afryką a Afryką Północną oraz z Europą. Przedmiotem handlu było złoto, kość słoniowa, niewolnicy, sól i inne towary. Złoty wiek Timbuktu przypada na XVI stulecie. W zbiorach bibliotek Timbuktu znajduje się 150 000 manuskryptów (nawet z XIII w.) Pod piaskami Sahary prawdopodobnie spoczywają kolejne tysiące pism. Teksty te świadczą o bogactwie literackim i naukowym regionu. Znajdują się tam podręczniki matematyki i astronomii oraz pisma traktujące o życiu społecznym i gospodarczym w Timbuktu podczas Złotego Wieku. Wówczas było ono centrum akademickim, na którego uczelnię, Sankore, uczęszczało 25 000 studentów. W 1988 wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO
AFRYKA Tanzania – Tingatinga Tingatinga jest gatunkiem malarstwa, które powstały w drugiej poł. XX wieku w obszarze Dar es Salaam (Tanzania), a następnie rozprzestrzenił się na większość Afryki Wschodniej . Edward Tingatinga zaczął malować ok. 1968 w Tanzanii. Korzystając z tanich materiałów i malując kolorowe, naiwne i surrealistycznym niewielkie wielkością (więc łatwe w transporcie) obrazki przyciągnął uwagę turystów.	AFRYKA Namibia - Welwiczja Przedziwna Welwiczja to najdłużej żyjąca roślina na ziemi. Wiek najstarszych egzemplarzy oceniany jest na prawie 2000 lat. Namibijczycy nazwali jej imieniem jedynego Jumbo Jeta w Air Namibia oraz przyjęli ją jako symbol swojego kraju. W 1859 r. ta "żywa skamielina" została odkryta przez austriackiego botanika, Friedricha Welwitscha i nazwana jego nazwiskiem. Ma tylko 2 liście, które są posiekane przez wiatr. Występuje tylko w centralnej części Pustyni Namib. Jej dwa długie do trzech metrów wstęgowe liście nigdy nie odpadają, a czas i wiatr strzepią jedynie ich końce, które potem odrastają w tempie 10-20 centymetrów rocznie. Welwiczja pochłania z powietrza poranną wilgoć poprzez miliony mikroskopijnych porów, które później zamykają się na dzień. Namibia to pierwsze państwo na świecie, które zapisało ochronę przyrody w swojej konstytucji.	AFRYKA Tunezja – Matmata miejscowość na skraju Sahary nazywana bywa wioską troglodytów, gdyż od niepamiętnych czasów tubylcy mieszkają pod ziemią w domostwach wydrążonych w miękkich, piaszczysto-gliniastych skałach. Centrum podziemnego mieszkania to obszerne podwórze w kształcie okrągłej studni o głębokości 6-7 m i średnicy od 10 do 15 m. Z podwórza wchodzi się do izb, spiżarni, strychu i pomieszczeń gospodarczych. Do domostwa prowadzi pochyły tunel z poziomu gruntu na wewnętrzny dziedziniec. Pierwotnie łoża, ławy, półki modelowane były w ścianach. Zaletą podziemnych domów są ich właściwości izotermiczne: utrzymują chłód nawet w czasie największych upałów, zimą zaś jest w nich ciepło. Można je w prosty sposób rozbudowywać, w miarę jak powiększa się rodzina.